

TAKDİM

Liberal Düşünce'nin elinizdeki sayısı pek çok bakımdan özel bir sayı. Bir kere bu sayının dosya konusu Aydınlanma. Onsekizinci yüzyıldan bugüne fikrî temayüllerimizi ve hayat alanlarımızı bir biçimde etkisi altına alan, almaya çalışan bir vaka olarak Aydınlanma sadece bir fikre, bir kavrama, bir projeye değil, önemli bir tarihsel-toplumsal gerçekliğe tekabül ediyor. Bu tekabüliyet, her önemli tarihsel ve toplumsal gerçeklik gibi, Aydınlanma'nın da mükerreren ve farklı biçimlerde yorumlanması lüzumunu doğuruyor.

Dünyayı ve hayatı anlamlandırmak için icat ettiğimiz ideolojileri, bugün hâlâ tartıştığımız aktüel meseleleri, politik çekişmeleri, muhafaza ettiğimiz ve değiştirmek istediğimiz kurumsal yapıları yeniden düşünmek için başladığımız yere, Aydınlanma projesinin ortaya çıkışına, dönüp tekrar bakmak gerektiğini düşündük. *Liberal Düşünce* tam da meselenin ruhuna uygun bir biçimde ve hep yapageldiği üzere Kant'ın "Bilmeye cür'et et!" prensibi doğrultusunda bir adım attı ve Aydınlanma gibi zor bir konuyu sayfalarına taşıdı.

Evet, *Liberal Düşünce*'nin bu sayısı Aydınlanma'nın farklı veçhelerine hâkim bir perspektifle hazırlanmış zengin bir muhtevaya sahip. İlk yazımız Stephen Davies'e ait. Davies bu yazısında Aydınlanma'nın doğuşu ve gelişimiyle ilgili ufuk açıcı ve son derece öğretici bir çerçeve çiziyor.

Davies'in yazısının ardından James Franklin, Aydınlanma'nın köklerine uzanıyor ve Rönesans'a bakıyor. Rönesans'ın hurafeler ve efsanelerle örülmüş tarihine renkli üslubu ve keskin analiz gücüyle eleştirel bir yaklaşım getiren Franklin'in makalesi uzun bir müddet tartışılacağı benziyor.

Malum olduğu üzere, Aydınlanma -özellikle bizim ülkemizde- sıklıkla Kıta Avrupası geleneğine atıfla tartışılmakta. Oysa ki İskoç Aydınlanması da en az Kıta Avrupası'nın aydınlanma geleneği kadar önemli. Hele ki liberalizmin tarihi içinde İskoç Aydınlanması'nın yeri tartışılmaz. İskoç Aydınlanması'nın Hutcheson'dan Smith'e, Ferguson'dan Hume'a uzanan bir çizgide birçok büyük düşünürden izler taşıyan karakteri bugün ne yazık ki ülkemizde yeterince bilinmiyor. Oysa ki İskoç Aydınlanması'nın- özellikle etik ve ekonomik sorunlara getirdiği yaklaşımlarla- ülkemizde tanınması ve anlaşılabilmesi çok önemli. Hasan Yücel Başdemir'in İskoç Aydınlanması'nın çetrefilli tartışmalarına vuzuhla nüfuz eden yazısı bu bakımdan son derece faydalı gözüküyor.

Aydınlanma düşüncesinin tarihte tecessüm ettiği anların belki de en kritiği olan Fransız İhtilâli de tarihçi Scott Trask'ın konuya hasrettiği iki makalesiyle dosyamızda tartışılıyor. Bilal Canatan'ın titiz çevirisiyle dilimize kazandırdığı makaleler, Fransız İhtilâli'nin patlak vermesinde mühim bir rol oynayan, Fransız Hükümeti'nin o dönemdeki mali politikalarına ışık tutuyor.

İhtilâlin günümüze devrettiği miraslardan biri olan laiklik prensibinin siyasal iktidarın dünyevileşme süreci içindeki serüveniye genç akademisyen Fikret Çelik'in yazısının

dan takip edilebilir.

Kıta Avrupası'nın aydınlanma geleneği ile pek çok açıdan problematik bir özdeşlik kurmaya çalışmış "genç Türkiye Cumhuriyeti"nin yönetici kadrolarının zihni dünyası, Çağatay Okutan ve Mehmet Aydın'ın yazılarında tartışılıyor. Köy Enstitüleri ve Dil Devrimi'ni konu alan her iki yazıdan da okuyucularımızın ziyadesiyle istifade edecekleri kanaatindeyiz.

Düşünce tarihi içinde Aydınlanma'nın serinkanlı bir eleştirisini yapmak zorunluluğunun üstesinden gelmeye yaklaşmış ender ekollerden biri olan Frankfurt Okulu'na, Zafar Durdu'nun Eleştirel Kuram'ın Aydınlanma'ya bakışı meselesini irdeleyen yazısı ışık tutuyor.

Bazılarının "Amerikan muhafazakârlığının peygamberi" olarak nitelediği Russell Kirk'in muhafazakarlık üzerine söylediklerinin, Deepak Lal'ın ilginç verilerle desteklenmiş ve modernleşmek-batılılaşmak sorunsalına odaklanan yazısının ve Barry Malcy'in Himmelfarb'ın Aydınlanma'nın farklı tezahürleri üzerine yazdığı kitaba ilişkin değerlendirmesinin okuyucu tarafından beğenileceğini düşünüyoruz.

Bu dosyada ayrıca- her zaman yapmaya çalıştığımız gibi- liberal düşünce tarihinin zirvesinde yer alan isimlere de yer veriyoruz. Hayek'in özgürlük, akıl ve gelenek sacayağından kalkarak kaleme aldığı satırlar ile bu yıl doğumunun 100. yılı kutladığımız Ayn Rand'ın "Kapitalizm: Bilinmeyen İdeal" kitabında yer alan "Kapitalizm Nedir?" yazısı liberal düşüncenin zengin tarihindeki iki renkli sayfaya tekabül ediyor. R. T. Long'un Rand üzerine kaleme aldığı yazısı da kısa olmasına rağmen derinlikli bir Ayn Rand portresi çiziyor.

Liberal Düşünce yine bu sayısında, önemli liberal fikir adamlarından, Murray Rothbard'ın ölümünün 10. yılında Mises Enstitüsü'nün Rothbard için kalem aldığı bir küçük yazıya yer veriyor. Geçerken belirtelim, bu sene ayrıca bir başka büyük liberal fikir adamının, Bastiat'ın azimli ve yetenekli öğrencisi Molinari'nin doğumunun da 185. yıldönümü. Gelecek sayılarımızda dergide Molinari için yapılmış küçük ama kapsayıcı bir dosyaya yer vermeyi düşünüyoruz.

En başta söylediğimiz gibi, bu sayı gerçekten de birçok bakımdan özel bir sayı. Tüm bu yıldönümleri arasında *Liberal Düşünce* olarak 1996'da çıktığımız uzun yolda 10. yılımızı devirmeye yaklaşıyoruz. Bu 10 sene boyunca *Liberal Düşünce* bilimsel bir ciddiyet ve amatör bir heyecanla sizlerle buluşmayı sürdürdü. Ciddiyetimizi ve heyecanımız hâlen muhafaza ediyor, Türkiye'de liberal düşüncenin macerasında elde edilen kazanımların vermiş olduğu umutla geleceğe bakıyoruz.

Bu sayıyı özel yapan hususlardan birisi de *Liberal Düşünce*'nin yeni kapağı ve formatı. *Liberal Düşünce*'nin bu yeniliklerini beğeneceğinizi umuyoruz.

10 sene önce *Liberal Düşünce*'nin ilk sayısında dile getirdiğimiz "*Liberal Düşünce* ile okuyucu arasında kalıcı bir bağın ve beraberliğin olması" temennisinin büyük ölçüde gerçekleştiğini görmenin mutluluğu ve bu bağın güçlenmesi dileğiyle size zevkli okumalar ve bir sonraki sayıda buluşuncaya kadar açık zihinli ve özgür günler diliyoruz.